ODAP

Dünyayı Okumak İçin...

ODAP MERKEZİ KÜRESEL

BÜLTEN - 230

Türkiye'nin Ortadoğu Diplomasisinde Çok Yönlü Temas Arayışı: Mısır, Suudi Arabistan ve Irak Hattı

Türkiye-Libya Deniz Yetki Alanları Mutabakatı: Doğu Akdeniz'de Yeniden Yükselen Gerilimler

Bingazi Saldırısı: İDA Savaşı Doğu Akdeniz Limanlarına Nasıl İndi?

Husiler-Suudi Arabistan Gerilimi: Ekonomik Hedefler Üzerinden Bölgesel Mücadele

Trump'tan Putin'e "Dur" Çağrısı: Ukrayna'da ve Avrupa'da Yeni Gerilim

Irak'ta Sınır Güvenliği ve Merkezî Otorite: Bağdat-Erbil Arasında Güvenlik Yetkisi Mücadelesi

Brexit Sonrası Yeni Dönem: Avrupa Birliği ve Birleşik Krallık İlişkilerinde Yeniden Yakınlaşma

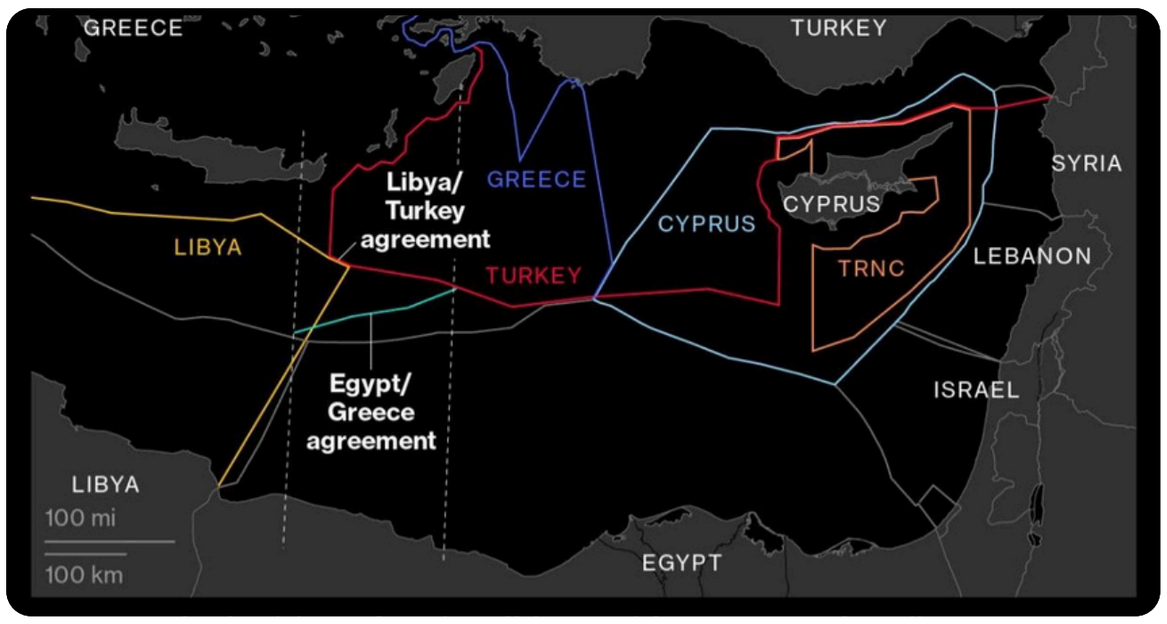
Avrupa Birliği ve Suriye Arasındaki Diplomatik Yakınlaşma

Türkiye'nin Ortadoğu Diplomasisinde Çok Yönlü Temas Arayışı: Mısır, Suudi Arabistan ve Irak Hattı

Dışişleri Bakanı Hakan Fidan'ın 23 Kasım'da Mısır, Suudi Arabistan ve Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) temsilcileriyle yaptığı telefon görüşmeleri, Türkiye'nin Ortadoğu politikasını anlamak açısından önem taşımaktadır. Fidan, Mısır Dışişleri Bakanı Bedr Abdulati, Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı Faysal bin Ferhan ve IKBY Başbakanı Mesrur Barzani ile ayrı ayrı görüşmüştür. Görüşmelerde bölgedeki son gelişmeler ele alınmıştır. Bu üç görüşmenin aynı gün yapılması dikkat çekmektedir. Çünkü söz konusu aktörlerin Türkiye açısından farklı öncelikleri bulunmaktadır. Mısır ve Suudi Arabistan, Türkiye'nin Arap dünyasıyla ilişkilerinde önemli bir yere sahiptir. Son yıllarda iki ülkeyle ilişkilerde normalleşme süreci yaşanmaktadır. Ankara, bu süreci yalnızca ikili ilişkileri geliştirmek için değil, bölgesel sorunlarda ortak hareket edebilmek için de değerlendirmektedir. Türkiye ile Mısır ve Suudi Arabistan arasındaki yakınlaşma, Ortadoğu'daki sorunların çözümü açısından yeni fırsatlar sunmaktadır. Özellikle Gazze'deki gelişmeler, Filistin meselesi ve Suriye'nin geleceği bu ülkelerin ortak gündeminde yer almaktadır. Ancak ülkelerin bütün konularda aynı düşünceye sahip olduğunu söylemek mümkün değildir. Her ülkenin bölgedeki çıkarları ve öncelikleri farklılık göstermektedir. Bu nedenle diplomatik görüşmeler, ortak noktaların belirlenmesi açısından önemlidir. Görüşmelerin diğer önemli tarafı IKBY'dir. Irak'ın kuzeyindeki gelişmeler, Türkiye'nin güvenlik politikasıyla doğrudan bağlantılıdır. Özellikle PKK'nın bölgedeki varlığı ve sınır güvenliği Ankara'nın öncelikli konuları arasındadır. Türkiye'nin Mesrur Barzani ile görüşmesi, güvenlik sorunlarının siyasi yollarla da çözülmek istendiğini göstermektedir. Bunun yanında Türkiye, Irak'ın toprak bütünlüğünü koruyan bir yaklaşım izlemek durumundadır. Bu nedenle Erbil yönetimiyle ilişkilerin Bağdat yönetimiyle dengeli biçimde yürütülmesi önem taşımaktadır. Türkiye'nin aynı gün içerisinde üç farklı aktörle görüşmesi, dış politikasında farklı kanalları birlikte kullanmaya çalıştığını göstermektedir. Ankara, bir yandan Arap ülkeleriyle ilişkilerini geliştirmekte, diğer yandan Irak'ın kuzeyindeki güvenlik sorunlarına yönelik diplomatik temaslarını sürdürmektedir. Bu yaklaşım, Türkiye'nin bölgesel gelişmeler karşısında hareket alanını genişletme isteğiyle ilişkilendirilebilir. Sonuç olarak 23 Kasım'daki görüşmeler yalnızca rutin diplomatik temaslar olarak görülmemelidir. Bu

görüşmeler, Türkiye'nin Ortadoğu'da daha güçlü bir diplomatik iş birliği kurma arayışının parçasıdır. Ancak bu temasların ne ölçüde başarılı olacağı, ilerleyen dönemde atılacak somut adımlara bağlıdır. Özellikle Gazze, Suriye ve Irak konularında ortak kararlar alınabilmesi, Türkiye'nin bölgesel diplomasisinin etkisini artıracaktır.

Türkiye-Libya Deniz Yetki Alanları Mutabakatı: Doğu Akdeniz'de Yeniden Yükselen Gerilimler

Türkiye ile Libya arasında 27 Kasım 2019 tarihinde imzalanan Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılması Mutabakatı, Kasım 2026 itibarıyla Doğu Akdeniz'deki diplomatik gerilimin yeniden merkezine yerleşmiştir. Libya Temsilciler Meclisinin 20 Ekim 2026 tarihinde mutabakatı oy birliğiyle onaylaması ve 25 Kasım'da anlaşmanın Libya Resmî Gazetesi'nde yayımlanması, sürecin hukuki ve siyasi önemini artırmıştır. Böylece 2019 tarihli anlaşmanın Libya tarafındaki onay süreci tamamlanmış ve iki ülke arasındaki deniz yetki alanlarına ilişkin iş birliği yeni bir aşamaya taşınmıştır. Söz konusu mutabakatın arka planında Doğu Akdeniz'deki enerji kaynakları, deniz yetki alanları ve bölgesel güç rekabeti bulunmaktadır. 2010'lu yıllardan itibaren Doğu Akdeniz'de doğal gaz rezervlerinin keşfedilmesi, bölgedeki devletlerin münhasır ekonomik bölge ve kıta sahanlığı iddialarını daha önemli hâle getirmiştir. Türkiye, Yunanistan ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi arasındaki deniz yetki alanları konusundaki anlaşmazlıklar, Mısır ve İsrail gibi aktörlerin enerji politikalarıyla da bağlantılıdır. Türkiye, 2019 mutabakatıyla Libya ile karşılıklı deniz yetki alanlarını belirleyerek Doğu Akdeniz'deki hukuki ve stratejik konumunu güçlendirmeyi hedeflemiştir. Mutabakatın yeniden gündeme gelmesi, Libya'nın kendi iç siyasi dengeleri açısından da önemlidir. Ülkenin doğusu ve batısı arasında uzun yıllardır devam eden siyasi bölünme, dış politika kararlarının meşruiyeti ve uygulanabilirliği konusunda sorunlar yaratmıştır. Libya Temsilciler Meclisinin daha önce 2020 yılında reddettiği mutabakatı 2026 yılında onaylaması, Türkiye'nin yalnızca Trablus merkezli yönetimle değil, doğudaki siyasi aktörlerle de ilişkilerini geliştirdiğini göstermektedir. Haber kaynaklarına göre bu karar, Türkiye ile Libya'nın doğusundaki siyasi çevreler arasındaki yakınlaşmanın da bir göstergesidir. Ancak gelişme, Avrupa Birliği ve özellikle Yunanistan ile Güney Kıbrıs tarafından tepkiyle karşılanmıştır. Avrupa Parlamentosu 26 Kasım 2026 tarihinde kabul ettiği kararda mutabakatı uluslararası deniz hukuku ile bağdaşmadığı gerekçesiyle

eleştirmiş, Türkiye ve Libya'dan anlaşmayı yürürlükten kaldırmalarını istemiştir. Avrupa Birliği, mutabakatın üçüncü devletlerin egemen haklarını ihlal ettiğini savunmaktadır. Türkiye Dışişleri Bakanlığı ise bu kararı taraflı ve dayanaksız olarak nitelendirmiş, Avrupa Birliği'nin deniz yetki alanlarının sınırlandırılması konusunda yetkisi bulunmadığını açıklamıştır. Böylece mesele ikili bir deniz sınırı anlaşmazlığının ötesine geçerek Türkiye-AB ilişkilerinin de gündemine taşınmıştır. Uluslararası hukuk açısından konu, deniz yetki alanlarının sınırlandırılmasında kıyıların coğrafi özellikleri, hakkaniyet ilkesi ve ilgili devletlerin haklarının nasıl değerlendirileceği tartışmasına dayanmaktadır. Türkiye ile Libya arasındaki mutabakat Birleşmiş Milletler'e tescil edilmiş bir ikili anlaşmadır. Ancak bir anlaşmanın BM'ye tescil edilmesi, üçüncü devletler bakımından otomatik olarak bağlayıcı olduğu veya bütün hukuki itirazları ortadan kaldırdığı anlamına gelmez. Bu nedenle Türkiye'nin tezleri ile Yunanistan ve AB'nin itirazları, uluslararası deniz hukukunun ilkeleri çerçevesinde ayrıca değerlendirilmelidir. Türkiye açısından mutabakat, Mavi Vatan yaklaşımının ve Doğu Akdeniz'deki deniz yetki alanlarını koruma politikasının önemli araçlarından biridir. Bununla birlikte Türkiye'nin bölgesel çıkarlarını sürdürülebilir biçimde koruyabilmesi, yalnızca hukuki ve siyasi pozisyonunu savunmasına değil, aynı zamanda bölge ülkeleriyle diplomatik diyaloğu geliştirmesine de bağlıdır. Özellikle Mısır, Yunanistan ve Libya ile ilişkilerde diyalog kanallarının açık tutulması, enerji kaynaklarının paylaşımı ve deniz güvenliği bakımından önem taşımaktadır. Sonuç olarak Türkiye-Libya mutabakatının yeniden onaylanması, Doğu Akdeniz'deki güç dengelerini etkileyebilecek önemli bir gelişmedir. Ancak bu gelişmenin uzun vadeli sonuçları, yalnızca iki ülkenin karşılıklı iradesine değil, bölgedeki diğer aktörlerin tutumlarına, uluslararası hukuk tartışmalarına ve diplomatik müzakerelerin seyrine de bağlı olacaktır.

Bingazi Saldırısı: İDA Savaşı Doğu Akdeniz Limanlarına Nasıl İndi?

Ukrayna Güvenlik Servisi ile Ukrayna Savunma Kuvvetleri, 22 Kasım 2026 tarihinde Bingazi Deniz Üssü'nde demirli hâlde bulunan 2023 yapımı Rus korveti Merkury'yi yaklaşık 7 adet insansız deniz aracı saldırısında alabora ederek batırdı ve açıktaki MV Angara yük gemisini ise vurdu. Operasyon daha sonra Ukrayna Devlet

Başkanı Volodimir Zelenskiy tarafından doğrulandı. Bu saldırılar sırasında Doğu Libya yönetimiyle iş birliği kapsamında yakıt ve ikmal için üste bulunan korvetteki bir Ka-27 helikopteri imha edildi. Ayrıca iki Libya deniz subayı hayatını kaybetti. Bu tür saldırılar genellikle Karadeniz'de görülür. Ancak saldırının bu kez bir Doğu Akdeniz limanında gerçekleşmesi, Rusya'nın Akdeniz stratejisini doğrudan etkilerken bölge limanlarının güvenliğine ilişkin endişeleri de artırıyor. Türkiye, Montrö'den doğan hakları kapsamında, savaş döneminde Boğazlardan geçişleri kısıtlamıştı. Bu nedenle Rusya'nın Karadeniz Filosu'na bağlı modern Proje 20380 sınıfı Merkury, Akdeniz'de görev yapıyordu ve yaptırım altındaki MV Angara üzerinden yürütülen Suriye-Libya askerî taşımacılığına refakat ediyordu. Suriye'de Esad rejiminin devrilmesiyle Rusya'nın hareket alanı daralmış ve bu kapsamda Akdeniz'deki varlığını ve Africa Corps lojistiğini devam ettirmek için geçici olarak Doğu Libya limanlarını alternatif ikmal durağı olarak kullanmaya başlamıştı. Operasyon, taraflar arasındaki bir gerilimin ötesine taşarak üçüncü taraf devletleri etkiler hâle geldi. Her ne kadar Kiev yönetimi Rusya'nın Afrika lojistiğinin savaş kapasitesini beslediğini savunarak operasyonu meşru müdafaa diye nitelese de, üçüncü bir ülkenin egemenlik sahasına yönelmesi hukuki ve diplomatik krizi derinleştirdi. Bu durum, zaten Arap Baharı sırasında devrilen Kaddafi hükûmetinden beri bir istikrar sağlayamayan Libya için daha büyük istikrarsızlıklar doğurma ihtimali barındırıyor. 24 Kasım tarihinde Doğu Libya Başbakanı Usame Hammad, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne acil soruşturma başvurusunda bulundu. Öte yandan Trablus'taki Ulusal Birlik Hükûmeti, dronların Batı Libya'dan kalktığına ve Ukrayna ile gizli anlaşmaların bulunduğuna dair iddiaları reddederek Ukrayna Devletinden durumu açıklayan resmî bir açıklama talep etti. 25 Kasım'da iki deniz personelinin vefatı üzerine Libya Ulusal Ordusu (LNA) misilleme tehdidini yükseltti. Bunun üzerine Ukrayna Dışişleri Bakanı Andrii Sybiha, 27 Kasım'da saldırının yol açtığı "istenmeyen sonuçlar" nedeniyle üzüntüsünü bildirdi. Bu açıklama, Rusya'nın güvenli liman algısını kıran askerî hamlenin Kiev'e çıkardığı diplomatik maliyeti ortaya koydu. Halife Hafter'in Batı ve Türkiye ile ilişkileri dengelemeye çalışırken aynı anda Moskova'ya lojistik yardım sağlama stratejisi, bu tür kayıplardan dolayı ciddi bir zorlukla karşı karşıya kalıyor. Libya'daki Doğu ve Batı arasındaki bölünmenin dış unsurlara karşı bu denli açık olması, Doğu Akdeniz'in istikrarına ciddi bir tehdit oluşturuyor. Gelecekte Doğu Libya hükûmeti, artan güvenlik ve siyasi maliyetler nedeniyle Rus savaş gemilerinin limanlara yanaşmasını sınırlayarak krizleri diplomatik kanallarda tutabilir. Öte yandan, Moskova'nın kıyı güvenliği birliklerini bölgeye konuşlandırması Rus varlığını güçlendirir ve

Ukrayna'nın da lojistik gemilerini devamlı hedef alması, Doğu Akdeniz liman şehirlerini kalıcı bir vekâlet savaşı alanına dönüştürebilir.

Husiler-Suudi Arabistan Gerilimi: Ekonomik Hedefler Üzerinden Bölgesel Mücadele

24 Kasım 2026 tarihinde Yemen'deki Husiler, Suudi Arabistan'ın başkenti Riyad'da bulunan Kral Abdullah Finans Bölgesi'ndeki Kamu Yatırım Fonu (PIF) Genel Merkezi'nin bulunduğu kuleyi insansız hava araçlarıyla hedef aldı. Saldırıda 11 kişi yaralandı. Bu saldırı, 19 Kasım'da aynı binaya yönelik gerçekleştirilen saldırının ardından meydana geldi. İlk saldırıda da binanın bazı katlarında ve çevresindeki yapılarda maddi hasar oluşmuştu. Böylece finans merkezi bir haftadan kısa süre içerisinde iki kez hedef alınmış oldu. İran destekli Husiler ile Suudi Arabistan arasında uzun süredir devam eden çatışma, son dönemde yeniden şiddetlenmiştir. Özellikle İran-ABD savaşı sonrasında Yemen'de yaşanan gelişmeler, iki taraf arasındaki gerilimin yeniden artmasına neden olmuştur. İran'ın Husilere verdiği destek de bu çatışmanın sadece Yemen ve Suudi Arabistan arasındaki bir mücadele olmadığını, aynı zamanda bölgesel güç rekabetinin bir parçası olduğunu göstermektedir. Çatışmanın bir diğer boyutunu ise mezhepsel ayrışmalar oluşturmaktadır. Husilerin Zeydi Şiiliğine mensup olması ve Suudi Arabistan'ın Sünni kimliği, iki taraf arasındaki gerilimin mezhepsel yönünü de ortaya çıkarmaktadır. Ancak bu çatışmayı yalnızca Şii-Sünni ayrılığı üzerinden değerlendirmek doğru olmayacaktır. Çünkü tarafların bölgedeki siyasi çıkarları ve nüfuz mücadelesi de yaşanan gelişmelerde önemli bir yere sahiptir. Son dönemde Husilerin özellikle Suudi Arabistan'ın ekonomik açıdan önemli noktalarını hedef alması dikkat çekmektedir. Bir devletin ekonomik gücü, uluslararası sistemdeki konumunu belirleyen önemli unsurlardan biridir. Bu nedenle petrol tesisleri, rafineriler ve Riyad'daki finans merkezi gibi önemli noktaların hedef alınması, Suudi Arabistan ekonomisine zarar verme ve uluslararası yatırımcıların güvenini sarsma amacı taşıyor olabilir. Nitekim petrol tesislerine ve finans merkezlerine yönelik saldırılar, Husilerin Suudi Arabistan üzerinde ekonomik baskı oluşturmayı da amaçladığı şeklinde yorumlanabilir. Suudi Arabistan'ın hava savunma sistemleri tarafından engellenen saldırılar da bu süreçte dikkat çekmektedir. Suudi Arabistan'ın dünyanın önde gelen petrol ihracatçılarından biri olması, bu saldırıları yalnızca iki ülke arasındaki bir güvenlik meselesi olmaktan çıkarmaktadır. Petrol

tesislerine yönelik saldırılar, uluslararası enerji ticaretini ve petrol sevkiyatını da etkileyebilir. Özellikle Kızıldeniz ve Babülmendep Boğazı çevresindeki güvenlik sorunları, dünya enerji ticareti açısından önem taşımaktadır. Bu durum, bölgedeki istikrarsızlığın yalnızca Orta Doğu ile sınırlı kalmayabileceğini göstermektedir. Sonuç olarak Husiler ile Suudi Arabistan arasında devam eden çatışma, askerî mücadelenin yanı sıra ekonomik ve siyasi çıkarların da etkili olduğu bir sürece dönüşmüştür. İran'ın bölgedeki etkisi, mezhepsel ayrışmalar ve enerji kaynakları üzerindeki rekabet, çatışmanın daha geniş bir boyuta ulaşmasına neden olmaktadır. Özellikle ekonomik ve stratejik noktaların hedef alınması, yaşanan gelişmelerin hem bölgesel istikrar hem de uluslararası enerji güvenliği açısından önem taşıdığını göstermektedir.

Trump'tan Putin'e "Dur" Çağrısı: Ukrayna'da ve Avrupa'da Yeni Gerilim

26 Kasım 2026 tarihinde ABD Başkanı Donald Trump tarafından Truth Social üzerinden yapılan paylaşımda "tam bir kan gölü" olarak nitelendirilen savaşta Rusya ile Ukrayna arasında somut bir anlaşmaya varılması amacıyla 18-19 Kasım 2026 tarihlerinde Çin'in Shenzhen kentinde düzenlenen APEC zirvesi sürecindeki görüşmeler sırasında Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in "Avrupa genelindeki bütün topraklara yönelik askerî saldırıları bırakmaya" çağrıldığı açıklanmıştır. Trump tarafından belirli bir bölge veya eylem açıkça dile getirilmese de bu paylaşım, 25 Kasım gecesi Trump'ın sahibi olduğu Mar-a-Lago'da NATO Genel Sekreteri Mark Rutte ile gerçekleştirilen ve Rusya'nın savaşı herhangi bir niyetle genişletecek eylemlerden kaçınmasını vurgulayan ortak bildirinin yayımlandığı görüşmenin sonrasında yapılmıştır. Ayrıca Trump tarafından yapılan açıklamalarda Putin ile Ukrayna Devlet Başkanı Zelenski'nin birbirlerinden gerçekten nefret etmelerinin ortak bir anlaşmayı zorlaştırdığı belirtilirken Putin'in 14-15 Aralık 2026 tarihlerinde Miami'de düzenlenecek olan G20 zirvesine katılımı konusunda belirsizlik ifade edilmiştir. Putin'in Şi Cinping ile gerçekleştirilen üçlü zirvede "dost" olarak anılması ve geçtiğimiz ay Rusya ile dizel anlaşması için yaptırımların hafifletilmesine tezat oluşturan Trump'ın sert üslubu, Avrupa'da Rusya ile alakalı endişelerin ortasında gelmiştir. Özellikle kasım ayının ortalarında iki füze ve bir dronun Polonya topraklarına düşmesiyle birlikte Rus tarafı Polonya'nın hava sahasını ihlal etmekle suçlanmış, bu iddia Moskova yönetimi

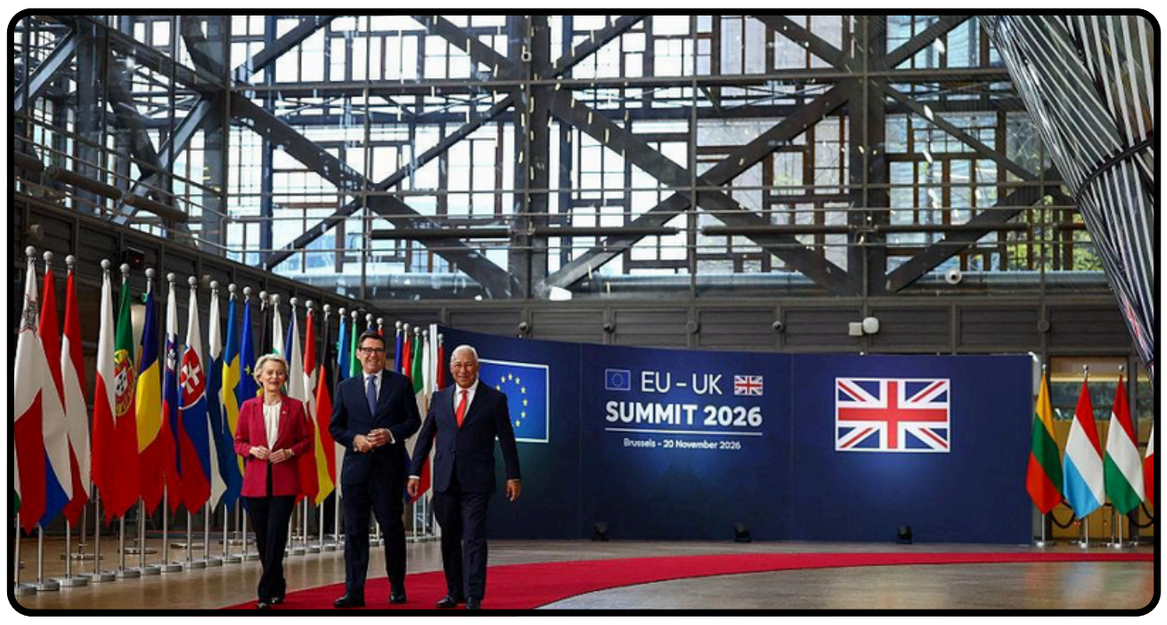
tarafından reddedilmiştir. Bir başka olay ise Estonya'daki bir savunma şirketine yönelik kundaklama girişimi Tallinn tarafından Rus istihbaratıyla ilişkilendirilmiş, buna karşılık Rusya tarafından Estonya'nın Ukrayna'ya hava sahasını açtığı ve Baltık Denizi'nde Rus gemilerini engellediği öne sürülmüştür. Söz konusu suçlamalar Estonya Dışişleri Bakanı Margus Tsahkna tarafından asılsız olarak nitelendirilerek reddedilmiştir. Bu sırada Washington'dan gelen karışık mesajlar, Trump'ın damadı ve özel temsilcisi Jared Kushner'in 25 Kasım'da katıldığı bir yayında Putin'i nükleer silah kullanmamasıyla birlikte soğukkanlı bir siyasi usta olarak övmesiyle belirginleşirken diğer yandan başka bir temsilci olan Steve Witkoff'un doğu Ukrayna'daki toprak meselesinin hâlâ bir çıkmaz olduğunu ifade edilmiştir ve Kushner de bu söylemi kabul etmiştir. Bu açıklamalarla eş zamanlı olarak, dokuz aylık bir aranın ardından kasım ayının başlarında ABD'nin arabuluculuğunu yaptığı görüşmeler yeniden başlamasına rağmen çatışmalar şiddetini artırmıştır. Rusya'nın Kerç Köprüsü'ne yapılan saldırılara misilleme olarak 20 Kasım'da gerçekleştirdiği yüzlerce insansız hava aracılı ve füzeli saldırının ardından 26 Kasım günü Kiev füzelerin hedefi olmuş, Ukrayna hava kuvvetleri tarafından ise Krasnodar'daki bir rafineri ve Başkurdistan'daki bir petrol tesisi vurulmuştur. Bu tablo karşısında Zelenski tarafından istihbarat verilerinin Rusya'nın yakın zamanda Ukrayna'ya yönelik yeni bir kitlesel saldırı hazırlığında olduğu uyarısı yapılmış ve bu durum Patriot sistemleri için acil talebe yol açılmıştır. Bütün bunlar yaşanırken AB liderlerinin buluşmasında Friedrich Mertz, Ukrayna'ya yönelik yardımın ortak taahhüte varılmaması durumunda engelleme niyetini belirtmiştir. Sonuç olarak ise Ukrayna'nın kaderinin ABD, AB ve Rusya arasında kurulacak yeni dengelerin sonucuna bağlı olacağı söylenebilir.

Irak'ta Sınır Güvenliği ve Merkezî Otorite: Bağdat-Erbil Arasında Güvenlik Yetkisi Mücadelesi

24 Kasım 2026 tarihinde Irak Başbakanı Ali ez-Zeydi, petrol kaçakçılığıyla mücadele kapsamında Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) kontrolündeki sınır kapılarının ve bazı petrol sahalarının federal hükûmetin denetimine alınması talimatını verdi. Irak Federal Yüksek Mahkemesi, 25 Kasım'da federal güçlerin IKBY yönetimindeki bölgeler de dâhil olmak üzere ülkenin tüm uluslararası sınırlarında konuşlandırılabileceğine hükmetti. Bu gelişmelerin ardından 26 Kasım'da İran'a açılan Beşte ve Suriye'ye açılan el-Velid sınır

kapıları kapatıldı. Güvenlik açısından burada asıl mesele yalnızca petrol kaçakçılığının önlenmesi değil, Irak'ın federal yapısı içerisinde güvenlik yetkisinin kim tarafından ve ne ölçüde kullanılacağıdır. Sınır güvenliği, devletlerin egemenliklerini fiilen kullanabilmelerinin temel unsurlarından biridir. Sınırların etkin biçimde denetlenememesi, yasa dışı silah ve petrol ticareti, insan kaçakçılığı ve silahlı grupların sınır aşan faaliyetleri açısından güvenlik açıkları oluşturabilmektedir. Irak Anayasası'nın 110. maddesi, ulusal güvenlik politikasının oluşturulmasını ve ülke sınırlarının korunmasını federal hükûmetin yetkileri arasında tanımlamaktadır. Buna karşılık 121. madde, bölgesel yönetimlere kendi iç güvenlik güçlerini oluşturma ve düzenleme yetkisi vermektedir. Bu durum, federal ve bölgesel güvenlik kurumları arasında koordinasyonu gerekli kılmaktadır. Dolayısıyla Bağdat'ın son hamlesi, anayasal yetkileri ile sahadaki fiilî güvenlik kontrolü arasındaki farkı azaltmaya yönelik bir girişim olarak değerlendirilebilir. Ancak sınır güvenliğinin merkezîleştirilmesi, Irak'ın mevcut siyasi ve askerî yapısı içerisinde yeni güvenlik riskleri de doğurabilir. IKBY Başbakanı Mesrur Barzani'nin kararlara karşı çıkması ve 26 Kasım'da Erbil'de düzenlenen protestolar, meselenin yalnızca idari bir yetki değişikliğinden ibaret olmadığını göstermektedir. Bağdat, federal denetimin güçlendirilmesini ulusal egemenliğin ve devlet otoritesinin gereği olarak görürken Erbil, söz konusu adımları anayasal özerkliğine yönelik bir tehdit olarak değerlendirmektedir. Bu karşıt güvenlik algıları, taraflar arasında bir güvenlik ikilemi ortaya çıkarabilir. Özellikle federal güçler ile Peşmerge arasındaki koordinasyonun zayıflaması, geçmişte DEAŞ'ın faaliyet gösterdiği tartışmalı bölgelerde yeniden güvenlik boşluklarının oluşmasına neden olabilir. Bu nedenle Bağdat'ın sınır kapılarına yönelik müdahalesi, yalnızca kaçakçılıkla mücadele kapsamında alınan bir tedbir olarak görülmemelidir. Söz konusu gelişme, Irak'ta parçalı güvenlik yapısının yeniden düzenlenmesi ve merkezî devlet otoritesinin güçlendirilmesi bakımından daha geniş bir sürecin parçasıdır. Bununla birlikte güvenlik yetkilerinin merkezîleştirilmesi, tek başına devlet kapasitesinin güçlenmesini garanti etmemektedir. Federal hükûmet ile bölgesel yönetim arasındaki iş birliğinin zayıflaması, sınır aşan tehditlerle ve terör örgütleriyle mücadeleyi de olumsuz etkileyebilir. Dolayısıyla Irak açısından temel mesele, sınır güvenliğinin sağlanması ile federal yapının korunması arasında sürdürülebilir bir denge kurulabilmesidir.

Brexit Sonrası Yeni Dönem: Avrupa Birliği ve Birleşik Krallık İlişkilerinde Yeniden Yakınlaşma

20 Kasım 2026 tarihinde Brüksel'de gerçekleştirilen Avrupa Birliği (AB)-Birleşik Krallık zirvesinde, Brexit sonrasında gerilen ilişkilerin yeniden güçlendirilmesine yönelik önemli anlaşmalara varıldı. Taraflar özellikle gençlerin karşılıklı hareketliliği, gıda ticaretinin kolaylaştırılması ve karbon piyasalarının birbirine bağlanması konularında uzlaşma sağladı. Gençlik hareketliliği programı kapsamında her iki taraftan 100 bin gencin, karşılıklı olarak üç yıla kadar diğer ülkede yaşama, çalışma ve eğitim görme imkânına kavuşması planlandı. Ayrıca Birleşik Krallık'ın 2027 itibarıyla Erasmus+ programına yeniden katılması kararlaştırıldı. Bununla birlikte, AB öğrencilerinin İngiltere üniversitelerinde ödeyeceği öğrenim ücretlerinin düşürülmesi konusunda henüz anlaşma sağlanamadı. Taraflar bu konudaki görüşmeleri altı ay içerisinde sürdürme kararı aldı. Söz konusu anlaşma, Brexit ile ortaya çıkan siyasi ve ekonomik ayrışmanın tamamen ortadan kalkmasa da daha işlevsel bir iş birliğine dönüştürülmek istendiğini göstermektedir. Özellikle gençlere yönelik hareketlilik programı, Brexit sürecinde sınırlandırılan eğitim ve çalışma fırsatlarının yeniden genişletilmesi bakımından önem taşımaktadır. Gıda ticaretindeki bürokratik engellerin azaltılması ise iki taraf arasındaki ekonomik ilişkilerin canlandırılmasına katkı sağlayabilir. Ancak üniversite ücretleri konusundaki anlaşmazlık, tarafların ortak çıkarları bulunsa bile ulusal politikalar ve ekonomik beklentiler açısından farklı önceliklere sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu gelişme, Brexit'in yalnızca Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılmasıyla sonuçlanan hukuki ve siyasi bir süreç olmadığını, uzun vadeli ekonomik ve toplumsal etkilerinin de bulunduğunu göstermektedir. Ayrılık sonrasında özellikle gençlerin eğitim ve hareketlilik imkânlarının daralması, iki toplum arasındaki bağların zayıflamasına neden olmuştur. Yeni anlaşmalar bu kopuşu telafi etme girişimi olarak değerlendirilebilir. Öte yandan karbon piyasalarının birleştirilmesi, iklim politikalarının ekonomik ilişkilerle birlikte ele alındığını göstermesi açısından dikkat çekicidir. Bu durum, Avrupa'nın küresel rekabet ve çevresel dönüşüm karşısında ortak hareket etme ihtiyacını da yansıtmaktadır. Anlaşmanın gelecekteki başarısı, siyasi açıklamalardan ziyade uygulama sürecinin ne ölçüde etkili yürütüleceğine bağlıdır. Özellikle öğrenim ücretleri konusunda uzlaşma sağlanamaması, ilişkilerin yeniden

yakınlaşmasının önünde önemli bir engel oluşturabilir. Bununla birlikte, tarafların ortak çıkarlar doğrultusunda hareket etmesi, Brexit sonrasında Avrupa'da daha esnek bir iş birliği modelinin gelişebileceğine işaret etmektedir. Bu süreç, Birleşik Krallık'ın AB'ye yeniden katılmasından ziyade, iki tarafın bağımsızlıklarını koruyarak karşılıklı bağımlılıklarını güçlendirdiği yeni bir ilişki döneminin başlangıcı olabilir.

Avrupa Birliği ve Suriye Arasındaki Diplomatik Yakınlaşma

16 Kasım 2026 tarihinde Avrupa Birliği (AB) ile Suriye arasında diplomatik ilişkilerin geliştirilmesine yönelik önemli bir gelişme yaşanmıştır. Belçika'nın başkenti Brüksel'de gerçekleştirilen Avrupa Birliği Dışişleri Bakanları Toplantısı'nda, AB ülkelerinin dışişleri bakanları Suriye ile 2008 yılında hazırlanan Ortaklık Anlaşması'nın imzalanması yönündeki çalışmaların ilerletilmesi konusunda uzlaşmıştır. Bu gelişme, uzun yıllar boyunca siyasi ve ekonomik açıdan sınırlı kalan AB-Suriye ilişkilerinin yeniden şekillenmesi bakımından önem taşımaktadır. Avrupa Birliği ile Suriye arasındaki yakınlaşmanın temel nedenlerinden biri, Aralık 2024'te Beşşar Esad yönetiminin sona ermesinin ardından Suriye'de yeni bir siyasi dönemin başlamasıdır. Yaklaşık 14 yıl süren iç savaş, ülkenin ekonomik yapısına, altyapısına ve toplumsal düzenine ciddi zarar vermiştir. Yeni yönetimin uluslararası destek ve yabancı yatırım arayışında olması, Avrupa Birliği'nin de Suriye ile ilişkilerini yeniden değerlendirmesine zemin hazırlamıştır. Avrupa Birliği açısından bu yakınlaşmanın birkaç önemli amacı bulunmaktadır. Öncelikle Suriye'nin yeniden inşa sürecine katkıda bulunmak, Orta Doğu'daki siyasi etkisini korumak ve bölgesel istikrara destek vermek istemektedir. AB Dış İlişkiler ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Kaja Kallas, Suriye ile ilişki kurulmadığı takdirde ortaya çıkacak diplomatik boşluğun başka aktörler tarafından doldurulabileceğine dikkat çekmiştir. Bu açıklama, Avrupa'nın bölgedeki etkisini sürdürme isteğini ortaya koymaktadır. Suriye açısından ise Avrupa Birliği ile ilişkilerin geliştirilmesi, ekonomik toparlanma, uluslararası meşruiyetin güçlendirilmesi ve yeniden yapılanma için gerekli yatırımların sağlanması bakımından önemlidir. Nitekim AB, 2026 ve 2027 yılları için Suriye'ye yönelik 620 milyon avroluk destek paketi açıklamıştır. Bununla birlikte yakınlaşmanın önünde bazı şartlar bulunmaktadır. Avrupa Birliği, Suriye'deki siyasi geçişin kapsayıcı olması,

insan haklarının korunması ve hukukun üstünlüğünün güçlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Ayrıca 16 Kasım'daki karar, anlaşmanın imzalandığı anlamına gelmemektedir. Teknik ve hukuki çalışmaların tamamlanması gerekmektedir. Sonuç olarak AB ile Suriye arasındaki diplomatik yakınlaşma, Orta Doğu'daki siyasi dengeler açısından önemli sonuçlar doğurabilecek bir gelişmedir. Gelecekte ekonomik yatırımların artması, ticari ilişkilerin gelişmesi ve Suriye'nin uluslararası sisteme daha fazla entegre olması beklenebilir. Ancak bu sürecin başarılı olması, Suriye'deki siyasi istikrarın sağlanmasına ve Avrupa Birliği'nin belirlediği insan hakları ve demokrasi koşullarında ilerleme kaydedilmesine bağlıdır. Dolayısıyla bu gelişme, iki taraf arasında kesinleşmiş bir normalleşmeden ziyade, karşılıklı çıkarlar temelinde başlayan yeni bir diplomatik sürecin göstergesidir.